

**Міністерство освіти і науки України
Запорізький національний університет
Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні**

**В.В. Глущевський,
Є.К. Мержинський,
В.В. Хорошун**

КУРСОВА РОБОТА З ФАХУ

**Методичні рекомендації
до виконання курсової роботи**

*для студентів ІННІ ім. Ю.М. Потебні ЗНУ
галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки,
спеціальності 051 Економіка
освітньо–професійної програми «Інформаційна економіка»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти*

*Рекомендовано до видання
на засіданні кафедри інформаційної
економіки, підприємництва та фінансів,
протокол № 7 від 05.01.2022 р.*

Запоріжжя
2022

Курсова робота з фаху. Методичні рекомендації до виконання курсової роботи для студентів ІННІ ім. Ю.М. Потебні ЗНУ галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 051 Економіка освітньо–професійної програми «Інформаційна економіка» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти /Укл. : В.В. Глущевський, Є.К. Мержинський, В.В. Хорошун. Запоріжжя, 2022 р. 54 с.

Рекомендації містять основні етапи виконання курсової роботи, перелік тем для виконання, порядок написання тексту, правила оформлення роботи, вимоги до її захисту та основні умови одержання оцінки.

Укладачі: *В.В. Глущевський, д.е.н., доцент,*
В.В. Хорошун, к.е.н., доцент,
Є.К. Мержинський, к.е.н., доцент.

Відповідальний за випуск : *завідувач кафедри ІЕПФ*
д.е.н., доцент В.В. Глущевський

ЗМІСТ

Вступ	4
Мета, місце і роль курсової роботи з фаху у підготовці бакалаврів	6
Керівництво курсовою роботою	11
Вибір дослідницької теми курсової роботи	12
Основні етапи виконання курсової роботи	12
Визначення проблематики предметної галузі	16
Вивчення літературних джерел	17
Структура, зміст і обсяг курсової роботи	17
Порядок збору та обробки статистичних та інших фактичних матеріалів	20
Порядок написання тексту курсової роботи	21
Правила оформлення курсової роботи	21
Захист курсової роботи	34
Основні умови одержання оцінки	35
Рекомендована література для написання курсової роботи	39
Додаток А	43
Додаток Б	44
Додаток В	54

ВСТУП

Економіка, як відомо, постійно розвивається. Кожен наступний день вимагає нових знань. Тому наукові дослідження у процесі підготовки бакалаврів з економіки були, є та залишатимуться пріоритетним напрямом для університетської вищої освіти. Економісти нової генерації у своїй щоденній роботі мають оперувати методологією та інструментарієм як фундаментальних економічних дисциплін, так і низки професійно орієнтованих дисциплін згідно з фокусом і предметною областю конкретної освітньо–професійної програми. При цьому конкурентоспроможність випускників з вищою економічною освітою значною мірою залежить від якості оволодіння сучасними економічними знаннями, вміння абстрактно мислити й самостійно приймати рішення з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків. Це, у свою чергу, ставить питання про необхідність застосування таких форм, методів, прийомів і засобів навчання, які б активізували науково-пізнавальну діяльність студентів. Тому головною формою навчання є самостійна теоретична підготовка студентів під керівництвом викладача одночасно з виконанням практичних завдань у межах навчальних дисциплін, а також під час проходження виробничих практик.

Відповідно до навчального плану здобувачі освітньої програми «Інформаційна економіка» спеціальності 051 Економіка виконують в 7 семестрі (4 курс) курсову роботу для узагальнення, систематизації, поглиблення та практичного закріплення здобутих теоретичних знань і практичних навичок під час вивчення обов'язкових дисциплін циклу професійної підготовки спеціальності та практичної підготовки після проходження двох передбачених виробничих практик (6 і 7 семестри).

Курсова робота виконує комплексну функцію та є кінцевим інтегральним продуктом теоретичної і практичної підготовки фахівця протягом усього терміну навчання. Такий підхід забезпечує умови для підготовки якісно нового типу фахівців, які, з одного боку, мають фундаментальну економічну підготовку, а з іншого — здатні використовувати набуті знання для розв'язання конкретних практичних задач. Під час написання курсової роботи з фаху студент керується методичними рекомендаціями, консультаціями і порадами керівника–консультанта від кафедри. Самостійна теоретична підготовка, виробнича практика та написання курсової роботи поєднані в часі й регламентуються відповідним графіком освітнього процесу.

Написання курсової роботи спонукатиме до засвоєння знань не тільки певних економічних категорій, законів, явищ та факторів, а ще й до розвитку у студентів абстрактного, креативного, критичного, аналітичного мислення. Робота повинна ґрунтуватися на достатньому обсязі фактичного матеріалу, пошук і систематизація якого, складає одне із завдань курсової роботи (роботою зі спеціальною літературою та Інтернет-джерелами для розширення обсягу знань за вибраною тематикою).

Курсова робота є самостійним дослідженням, що базується на поєднанні теоретичних знань з дисципліни, системного мислення та навичок створення математичних моделей прийняття управлінських рішень, що дозволять визначити стан показників бізнесу у поєднанні із умінням пристосувати результати моделювання до вирішення конкретної проблеми, здатності розробляти, аналізувати та оптимізувати інформаційну структуру різних економічних агентів (індивідуумів, підприємств, установ та органів державної влади), створювати нові інформаційні продукти на базі застосування відповідних інформаційно-комунікаційних технологій, навичок використання пакетів прикладних програм, прикладного комп'ютерного програмного забезпечення, спеціалізованих цифрових сервісів для вирішення задач аналізу і синтезу соціально-економічних, математичних, інформаційних та інших складних систем, а також навичок ефективної усної й письмової комунікації під час логічного структурування, оформлення й прилюдного захисту курсової роботи. Використання стандартних офісних програмних засобів (Excel, Word, Power Point) під час виконання практичних завдань розвине як загальні, так і професійні цифрові компетентності студентів.

Тематика курсових робіт розглядається щорічно на засіданні кафедри. Оновлення переліку курсових робіт викликане швидкою зміною процесів, які відбуваються в характері сучасних економічних відносин та інформатизації бізнес-процесів економічних агентів. Виконана курсова робота та її захист повинні довести, що студент оволодів методологією дослідження, в повному обсязі засвоїв теоретичний матеріал з економіки та практикою його використання в сучасних умовах, вміє використовувати літературні джерела, робити узагальнення та висновки, користуватися економіко-математичними методами та моделями, застосовувати інформаційно-комунікаційні технології під час розв'язання практичних завдань.

Мета, місце і роль курсової роботи з фаху у підготовці бакалаврів

Курсова робота з фаху невідривна від навчальної роботи студентів, головним призначенням якої є опанування ними теоретичними знаннями з дисциплін, передбачених відповідними робочими програмами. Саме така єдність озброює студентів необхідними знаннями, навичками та інструментарієм для проведення самостійних наукових, практичних та науково-прикладних досліджень. Проте, програмний матеріал дисциплін не потребує заучування «напам'ять» і не містить готових алгоритмів і рішень. Його належить творчо опрацювати й випробувати на практиці, зокрема при підготовці й написанні комплексної курсової роботи.

Метою курсової роботи з фаху є розвиток у здобувачів навичок комплексно і системно здійснювати дослідження реальних економічних об'єктів з акцентом на перспективах інформатизації їх діяльності та активної взаємодії з бізнес-оточенням із застосуванням:

- теоретичного інструментарію концептуального (структурно-функціонального), економіко-математичного та логіко-алгоритмічного моделювання;
- практичного інструментарію побудови інформаційних моделей для опису перебігу бізнес-процесів економічних агентів та/або збирання, оброблення та систематизації аналітичних даних про ці бізнес-процеси на основі діючих або модернізованих і придбаних у перспективі інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), ІТ-додатків тощо.

Результат виконання курсової роботи з фаху ґрунтується на теоретичних і практичних результатах, отриманих студентам після проходження двох виробничих практик.

Виробнича практика №1 (3 курс, 6 семестр).

Мета – опанування на практиці теоретичними навичками, як узагальнення змістовної та професійної підготовки фахівця-бакалавра зі спеціальності 051 Економіка з урахуванням мети, фокусу та особливостей ОПП «Інформаційна економіка» (згідно з загальними і спеціальними компетентностями, визначеними ОПП).

Предметна область та інструментарій – загальноекономічний аспект при описі соціально-економічної системи (СЕС) - бази практики з акцентом на застосуванні економіко-математичного моделювання та інформаційно-комунікаційних систем,

зокрема виділення таких напрямків дослідження під час проходження практики:

- структурування СЕС як складної системи (принципи системного аналізу);
- виокремлення із загальної проблематики щодо перебігу бізнес-процесів конкретної СЕС (бази практики) взаємоузгодженого комплексу управлінських задач, які конкретизують окремі аспекти щодо функціональної діяльності цієї СЕС;
- формалізації виділених задач за допомогою економіко-математичних моделей, логіко-алгоритмічних, структурно-функціональних моделей, інформаційних моделей даних тощо;
- в ідеалі побудова прототипу інформаційних моделей СЕС та/або інформаційних систем для управління бізнес-процесами СЕС.

Результат №1 після проходження виробничої практики – структурно-функціональний опис конкретної СЕС (бази практики) або її окремих підсистем (концептуальна модель об'єкта, процесу чи діяльності); система економіко-математичних, логіко-алгоритмічних та інформаційних моделей даних для конкретної СЕС або її підсистем.

Виробнича практика №2 (4 курс, 7 семестр).

Мета – розвиток прикладних спеціальних компетентностей щодо інформатизації як самої СЕС, так і системи її бізнес-процесів, а також бізнес-гео-локації СЕС в її бізнес-оточенні в умовах Інтернет-економіки з урахуванням мети, фокусу та особливостей ОПП «Інформаційна економіка» (згідно з розширеним переліком спеціальних компетентностей (додаткові СК15-18), визначеними ОПП).

Предметна область та інструментарій – вирішення проблематики щодо інформатизації діяльності конкретної СЕС - бази практики (комплексної або локалізованої для окремих її підсистем) з урахуванням проведеної під час Виробничої практики №1 структуризації її системи управління та розроблених (або доповнених) економіко-математичних, логіко-алгоритмічних, структурно-функціональних моделей, інформаційних моделей даних тощо з акцентом на розробленні та застосуванні відповідних інформаційних моделей, веб-ресурсів, цифрових сервісів тощо.

Результат №2 після проходження виробничої практики складається з Результату №1, який розширюється та поглиблюється за рахунок отримання практичних результатів з інформатизації СЕС, зокрема:

– розроблено комплексну інформаційну модель СЕС або її локальні інформаційні моделі (її підсистем, її окремих бізнес-процесів тощо);

– здійснено аналітичний (критичний) опис існуючих інформаційно-комунікаційних технологій, ІТ, прикладних програмних продуктів, які застосовуються у діяльності СЕС;

– зроблено на основі виявлених інсайтів висновків-рекомендацій щодо покращення системної інформатизації діяльності СЕС з урахуванням оцінювання економічної ефективності щодо здійснення перспективних інноваційних проектів у напрямку модернізації ІКТ та ІТ.

Таким чином, інтегральний результат курсової роботи з фаху полягає в теоретичному узагальненні на основі результату №1, його практичної реалізації на основі результату №2 та створенні прототипу або реальної інформаційної моделі / інформаційної системи для економічного агента (конкретної СЕС).

Відповідно до мети, основними завданнями є:

- вибір об'єкту дослідження;
- підбір інформації щодо об'єкту дослідження;
- аналіз складових елементів об'єкту дослідження;
- аналіз на основі вивчення літературних джерел існуючих підходів, методів, моделей щодо збору, оброблення інформації в подібних організаційних структурах та автоматизації цих процесів;

- побудова структурної або/та інформаційної моделі вибраного реального або гіпотетичного об'єкту дослідження, в якій необхідно висвітлити структуру та схему інформаційних потоків між окремими структурними підрозділами об'єкту, а також існуючи взаємозв'язки між ними;

- обґрунтування вибору найзручнішого програмного продукту для комп'ютерної реалізації структурної або/та інформаційної моделі, виходячи з чого розробити структуру файлів бази даних конкретного програмного забезпечення;

- реалізувати у вигляді програмного продукту процедури створення, введення, пошуку, інтеграції файлів баз даних (для вибраної предметної області) з програмним забезпеченням, розв'язати сформульовану задачу на основі створеного програмного продукту;

- узагальнення результатів проведеної роботи і їх оформлення у вигляді відповідних порівнянь з реальними явищами та процесами, рекомендацій та пропозицій щодо подальшого вдосконалення управлінського процесу тощо.

Студент повинен навчитися схемі комплексного розв'язування конкретної виробничої або управлінської задачі і засвоїти її основні етапи. Отже, при виконанні індивідуального завдання, яке видається керівником, рекомендується наступна послідовність робіт:

- визначити головну мету вибраного об'єкту дослідження, відповідно до його функціональної специфіки, а також різноманітні сфери його предметної діяльності; навести узагальнену схему організаційної структури об'єкту дослідження, що відповідає його видам діяльності;

- виділити одну з предметних сфер діяльності (вибирається або узгоджується з керівником), визначити ціль її функціонування, навести її організаційну структуру (рекомендується графічно зобразити структуру й основні взаємозв'язки між її елементами у вигляді блок-схеми з відповідними поясненнями). Цей етап відповідає тому, що кожний вид діяльності пов'язаний з рішенням задач оперативного управління в будь-якій предметній сфері і викликає інтерес керівника певної ланки управлінського процесу на підприємстві;

- визначити вимоги дослідження: виділити й сформулювати задачі, які необхідно вирішити в даній предметній сфері для досягнення її цілі, періодичність рішення задач, інформаційне забезпечення процесу дослідження, а також кінцеву інформацію, яку необхідно одержати в результаті рішення, та її представлення (форма електронних або паперових документів). Даний етап дозволяє звужити область дослідження й обмежитися лише поставленою ціллю, що в свою чергу дає можливість ефективного залучення необхідної для подальшої побудови баз даних інформації;

- розглянути сукупність трудових, матеріальних, фінансових і інформаційних ресурсів, які використовуються в вибраній для дослідження предметній сфері, та визначити потребу в них, забезпечення ними, ефективність їх використання, а також встановити пропорції між окремими видами ресурсів.

Після цього етапу можна побудувати формалізоване представлення (модель)

предметної області у вигляді об'єктів зі специфічними властивостями та зв'язками між ними. Цю модель слід представити графічно з позначенням типів взаємозв'язків:

- проаналізувати побудовану структурну модель предметної сфери, виходячи з поставлених цілей дослідження, і визначитися на її основі з інформаційною моделлю, яка повинна містити в собі структуровану базу даних і схему організації інформаційних потоків. На цьому етапі студенту рекомендується використання відомих йому прикладних програмних продуктів по створенню баз даних, організації бізнес-проектів тощо;

- для фізичної реалізації інформаційної моделі необхідно вирішити питання організації файлів даних й доступу, а також можливості інтеграцій з поширеними програмними продуктами. Причому рекомендується будувати ієрархічну структуру, в якій виділяти автономні алгоритми в окремі самостійні фрагменти програми, що дає можливість узагальнити такі програмні блоки на виконання різнопланових операцій.

Виконання курсової роботи у наведеній послідовності дозволить позбавитися зайвих помилок, опрацювати коректні рішення, зберегти логіку й послідовність проведених робіт, полегшити написання звіту та його захист.

І, нарешті, особливо важно пам'ятати, що описана приблизна схема процесу дослідження є ітераційна, і, виконуючи роботи відповідно до наведеного плану, необхідно повертатися до попередніх рішень й коректувати їх. Треба чітко розуміти, що без знання й засвоєння всієї системи роботи вибраного об'єкту дослідження, технологічних схем, фінансових і трудових ресурсів неможливо будувати адекватні моделі, а відповідно й проводити автоматизацію процесів збирання, обробки інформації та створювати закінчений програмний продукт.

Керівництво курсовою роботою

Керівником (науковим консультантом) курсової роботи є провідні викладачі кафедри інформаційної економіки, підприємництва та фінансів у відповідності до розподілу навчального навантаження.

Керівник (науковий консультант):

- затверджує назву, план і завдання роботи;
- надає студенту допомогу в розробці календарного плану (графіку) виконання роботи і стежить за його виконанням;
- рекомендує студенту необхідну основну літературу, довідкові матеріали, типові методичні матеріали й інші джерела за темою;
- надає систематичні, передбачені розкладом, консультації;
- перевіряє виконання роботи, надає рекомендації з її виправлення і доробки;
- рецензує роботу у встановленому порядку.

Найважливіші вимоги до курсової роботи полягають у такому:

- 1) робота повинна бути виконана самостійно;
- 2) тема курсової роботи розкрита з урахуванням всіх аспектів її розгляду, на основі вивчення наукової літератури (за 5 останніх років);
- 3) курсова робота повинна містити елементи наукової творчості, знання економічної теорії, зв'язок її з практикою на підприємстві;
- 4) до початку роботи складається план, що має відбивати змісту теми, а в його структурі виділяються вступ, основна частина з розділами і підрозділами, висновки;
- 5) науковий апарат – виноски, посилання, бібліографія – має бути оформлені у відповідності до вимог бібліографічних записів;
- 6) робота повинна містити аналіз статистичного матеріалу, згрупованого в таблицях, відбитого на графіках, діаграмах, схемах;
- 7) у тексті повинні бути чіткі формулювання, наприкінці кожного розділу і підрозділу зроблені висновки, підведені підсумки дослідження.

Вибір дослідницької теми курсової роботи

Курсова робота виконується державною мовою на одну з тем, що затверджуються щорічно на засіданні кафедри, або на іншу тему, погоджену з науковим керівником, якого кафедра призначає кожному студенту.

Кожний студент вибирає тему за власним бажанням в межах своїх інтересів та залежно від можливостей знайти статистичний та фактичний матеріал за обраною темою. Тема курсової може бути відповідною темі науково-дослідної роботи студента.

Однак, слід звернути увагу на те, що *в межах однієї групи теми курсових робіт не повинні повторюватися.*

Науковий керівник курсової роботи остаточно погоджує тему, проект плану (який може бути удосконалений в процесі виконання роботи) та термін виконання. Роботи, подані на кафедру пізніше встановленого строку оцінюються (за умов виконання всіх вимог та поставлених в роботі задач) сумарною кількістю балів не вище необхідного мінімуму.

Основні етапи виконання курсової роботи

Увесь процес роботи з підготовки курсової роботи можна умовно розбити на такі етапи:

1. Визначення проблематики предметної галузі.
2. Вивчення літературних джерел.
3. Складання плану та структури курсової роботи.
4. Підбір та обробка статистичних даних та інших фактичних матеріалів.
5. Написання тексту роботи.
6. Попередня перевірка роботи викладачем.
7. Оформлення курсової роботи.
8. захист курсової роботи.

Визначення проблематики предметної галузі. Визначення напряму дослідження здійснюється виходячи з наукових інтересів студента, тематики наукових досліджень

кафедри ІЕПФ, замовлень підприємств тощо.

Вибираючи напрям дослідження, доцільно користуватися запропонованим переліком тем, проте він не є обов'язковим і може уточнюватись або доповнюватись за бажанням студента та керівника його курсової роботи.

Вивчення літературних джерел. Умовою якісного виконання курсової роботи є ґрунтовне ознайомлення з літературою за обраною темою. Вивчення літератури є важливим напрямком роботи, який дає можливість студентові врахувати досягнення попередників, що присвятили свої дослідження обраній ним науковій проблемі. Матеріали попередніх досліджень являють собою великий за обсягом матеріал, з якого можна отримувати корисну інформацію. Він може стати точкою відліку для формування нових ідей та науково-світоглядних поглядів.

Теоретичною та методологічною основою написання курсової роботи є фундаментальні праці вітчизняних та зарубіжних вчених, концепції та ідеї, закладені в Конституції України, законах України, рішеннях Верховної Ради та Кабінету Міністрів України, указах Президента. Студенту після вибору теми курсової роботи необхідно глибоко вивчити літературні джерела, які безпосередньо стосуються обраної теми дослідження.

Урахування і знання досягнень теоретичної думки фахівців різних країн, шкіл, позицій і концепцій сприятимуть багатовимірному баченню соціального світу. Ця підготовча робота також дасть змогу студентам краще осмислити основні питання теми дослідження, їх зміст, визначити вузлові проблеми та напрямки аналізу реальної практики управління проектами та програмами.

Поряд з цим студент повинен проаналізувати з досліджуваної проблеми монографії, періодичні видання, збірники матеріалів науково-практичних конференцій, автореферати дисертацій, різноманітні статистичні та інші джерела інформації.

Складання плану та структури курсової роботи. Студентам надається право вибору напряму дослідження при формулюванні теми курсової роботи, керуючись даними методичними вказівками, а також наведеними темами курсових робіт, що щорічно коригуються й уточнюються з урахуванням змін, що відбуваються в економічній теорії і практиці. Студент має можливість вибрати самостійно тему, якої нема в цьому переліку, але за обов'язкової умови, щоб назва теми та її спрямованість

відповідали професійній орієнтації спеціальності 051 Економіка та враховувала предметну область, фокус та інструментарій згідно з ОПП «Інформаційна економіка».

При закріпленні тем курсових робіт необхідно враховувати:

- актуальність роботи;
- відповідність теми цілям і завданням роботи;
- відповідність теми науковому профілю кафедри;
- забезпеченість вихідними даними, літературними джерелами;
- відповідність теми індивідуальним здібностям та інтересам студента.

Тема курсової роботи повинна відповідати профілю спеціальності, носити комплексний характер і передбачати одночасно вирішення організаційних, виробничих, соціально-економічних і фінансових питань стосовно до діяльності підприємства та його підрозділів.

Конкретні теми курсових робіт закріплюються за студентами за їх вибором. Видача завдань на курсову роботу здійснюється завчасно, на початку 7 навчального семестру, задля того, щоб студент зміг старанно підготуватись до його виконання.

Тема курсової роботи має бути актуальною, мати теоретичне і прикладне значення, відповідати сучасному стану та перспективам розвитку економічної науки і господарської практики. Обов'язковою вимогою до курсової роботи є її корисність і практична цінність.

Однією з основних вимог до наукового дослідження є те, що курсова робота повинна розроблятися на конкретних економіко-виробничих завданнях, що постають перед підприємствами.

Це дозволяє застосувати наукову методiku збору й аналізу вихідних матеріалів, більш глибоко вивчити діяльність підприємств і методи розв'язання економіко-фінансових завдань, використовувати в процесі розробки теми елементи наукового дослідження, оцінити реальні економіко-виробничі умови і прийняти ефективні рішення.

Підбір та обробка статистичних даних та інших фактичних матеріалів і написання тексту роботи. Головним завданням цього етапу є написання тексту курсової роботи відповідно до затверджених теми та плану. Студент повинен ґрунтовно

ознайомитись з теоретичними засадами обраної проблематики, на підставі аналізу літературних джерел, узагальнити існуючі підходи та обґрунтувати методичний фундамент своїх досліджень. Студенту необхідно розробити (провести адаптацію, синтез) комплекс економіко-математичних моделей та методів їх реалізації для вирішення поставлених в роботі завдань. За допомогою цього інструментарію та загальновідомих сучасних прийомів і методів аналізу проводиться діагностика об'єкта дослідження під кутом зору обраної теми та визначаються наявні проблеми і причини їх виникнення. Це, у свою чергу, є основою для розроблення та обґрунтування альтернативних пропозицій щодо усунення проблем і визначення найдоцільнішого способу їх вирішення в умовах конкретного підприємства. При цьому важливим моментом проведення досліджень виступає моделювання на основі розробленої інформаційної системи управлінських заходів щодо поліпшення досліджуваних сторін діяльності підприємства (підрозділів), галузі, регіону, визначення економічної ефективності запропонованих заходів.

Попередня перевірка роботи викладачем. Обов'язками наукових керівників є:

- консультування студентів з питань вибору теми роботи, розроблення її плану, добору спеціальної літератури, підготовки окремих розділів;
- видача студентові завдання на курсову роботу із зазначенням термінів виконання кожного розділу;
- контроль за дотриманням студентом регламенту підготовки курсової роботи;
- контроль якості курсової роботи.

Студент повинен врахувати сформульовані науковим керівником конкретні зауваження. Залежно від характеру та змісту зауважень він виправляє методологічні, математичні, програмні, стилістичні та орфографічні помилки. Доповнює курсову роботу новими положеннями, уточнює чи змінює методику аналізу та розрахунків, поетапність побудови економіко-математичної моделі, код програми тощо. Після цього за погодженням з керівником студент може передати йому для ознайомлення другий (повторний) варіант своєї курсової роботи або лише тих її частин (розділів), до яких були зроблені найбільш істотні зауваження.

Результатом цієї роботи має бути остаточний варіант курсової роботи, погоджений з керівником і оформлений відповідно до встановлених вимог.

Оформлення курсової роботи та її захист. Курсова робота оформлюється відповідно до встановлених вимог детально описаних нижче в цих методичних рекомендаціях.

У разі невідповідності курсової роботи вимогам даних рекомендацій керівник роботи може не допустити студента до захисту.

Студент готує до захисту доповідь та електронну презентацію з ілюстративним матеріалом - слайди, на яких виносяться найважливіші матеріали – концептуальні схеми, загальний вигляд моделей, а також таблиці, графіки, діаграми, що відображають результати моделювання.

Єдність загальних вимог до курсової роботи припускає широку ініціативу в розробці кожної теми відповідно до особливостей обсягу дослідження й індивідуальних здібностей студента.

Визначення проблематики предметної галузі

Мета роботи — отримати повне уявлення про предметну галузь, що вивчається, про коло проблемних питань, які вона охоплює, про тенденції розвитку економічних процесів і явищ, які розглядаються. Внаслідок вивчення проблематики предметної галузі розширюються та поглиблюються теоретичні знання, розвивається логічне мислення, виробляється критичне відношення до різних точок зору на питання, що вивчаються.

У загальному вигляді здійснити представлення проблемної предметної галузі, визначаючи інформаційні об'єкти, що описують предметну галузь, загальний характер взаємозв'язків між ними, основні джерела вихідної аналітичної інформації, переваги використання апарату економіко-математичного моделювання, можливість практичної реалізації майбутніх результатів.

Вивчення літературних джерел

Починаючи роботу над темою, складання бібліографії краще проводити з праць, надрукованих у поточному році, поступово переходячи до творів, надрукованих у попередні роки. Такий порядок звільняє від дублювання запису робіт з однієї й тієї ж проблеми та полегшує вивчення питань теми з урахуванням вимог сучасності.

Робота з відібраною літературою починається з ознайомлення з відповідними розділами навчальних посібників, узагальнюючих монографій з обраної теми курсової роботи. Наступний етап - вивчення книжок, журналів, статей, статистичних матеріалів, законів та постанов Верховної Ради та уряду України, що стосується обраної теми.

У процесі роботи над літературою треба робити виписки (конспекти), які містять найбільш важливі визначення, аргументи, факти та статистичні дані, які дають можливість зробити певні висновки з проблем, що вивчаються. Такий метод роботи сприяє кращому засвоєнню та запам'ятовуванню прочитаного матеріалу, полегшує його систематизацію, дає змогу не звертатися знов до вивченої літератури.

Конспектування матеріалу, що вивчається, може здійснюватися або у вигляді коротких записів прочитаної літератури своїми словами, або у вигляді цитат (дослівних витягів з тексту). Цитати повинні бути дослівно переписані у лапках з зазначенням автора, назви твору, сторінок. Цитат в курсовій роботі має бути не більше 3-5 і їх обсяг не повинен перевищувати 0,5 сторінки.

Вивчаючи монографії, статті, треба враховувати час їх публікації, адже економіка в цілому – це не зібрання застиглих догм, а живе творче наукове дослідження, яке постійно розвивається і вдосконалюється, збагачується новими висновками та положеннями. Тому спочатку треба ознайомитися з останніми виданнями та поступово переходити до більш ранніх публікацій.

Структура, зміст і обсяг курсової роботи

Курсова робота з фаху як індивідуальне теоретично-прикладне дослідження повинна мати певну логічну побудову, послідовність і завершеність.

Обсяг основної частини курсової роботи має буди близько 40-60 сторінок, на яких

розкривається зміст теми, яку досліджує студент. Мова курсової роботи – державна, стиль – науковий, чіткий, без орфографічних і синтаксичних помилок.

Курсова робота повинна містити:

- 1) титульний аркуш;
- 2) завдання на курсову роботу;
- 3) зміст;
- 4) вступ;
- 5) 3-4 розділи основної частини (можливо з підрозділами);
- 6) висновки;
- 7) список використаної літератури;
- 8) додатки (при необхідності).

Зміст або план роботи може займати 1-1,5 сторінки. В ньому записуються назви всіх розділів та підрозділів із зазначенням початкових сторінок. План роботи має відображати сутність проблеми, її складність і логіку відображення. Назви розділів та підрозділів мають бути стислими і зрозумілими, літературно грамотними, тісно пов'язаними з назвою роботи, але не повторювати її.

У вступі (2-3 с.) дається наукове обґрунтування актуальності і значення вибраної теми; формулюється мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження; наводиться перелік застосованих методів дослідження.

Основна частина курсової роботи умовно повинна ділитися на 2 складові: загальнотеоретичну та аналітично-практичну. Перша повинна містити історію розвитку теоретичного досвіду стосовно тематики роботи, розкривати зміст основних економічних категорій даної теми, їх видів і функцій. Студент аналізує існуючі теоретичні моделі для вирішення поставленої мети, розкриває шляхи їх застосування. Друга складова основної частини обов'язково має носити практичний характер. Вона повинна висвітлювати сучасний стан проблеми, аналізувати статистичні дані та динаміку економічних процесів на рівні підприємства, об'єднання чи економіки в цілому, виявляти можливі шляхи розв'язання проблеми. Студент приводить комплекс економіко-математичних моделей для вирішення поставлених в роботі задач, методи їх застосування. В роботі необхідно провести моделювання сценаріїв розвитку

досліджуваної соціально-економічної системи, виявити методикау визначення оптимальних управлінських рішень, навести структуру інформаційної системи, яка використовується для реалізації економіко-математичних моделей.

Обсяг розділів та підрозділів повинен бути пропорційним. Розділи повинні мати завершений характер та містити в кінці логічний перехід до наступного розділу.

Перший розділ (10-15 с.) структурно складається з 2-3 підрозділів. У ньому слід розкрити стан теоретичних напрацювань з вибраної теми, подати критичний огляд літературних джерел, викласти основні теоретичні та методичні положення теми, проблемні питання, дискусійні та невирішені аспекти теми.

Студент має продемонструвати свою обізнаність з методами аналізу і на основі їх критичного огляду обґрунтувати вибір економіко-математичних моделей.

Результатами теоретичного дослідження є побудова структурно-функціональної схеми, яка розкриває етапи вирішення поставленої проблеми, описує інформаційні потоки між основними об'єктами, вказує взаємозв'язки економіко-математичних моделей, принципи застосування методів для одержання результатів. Взагалі, концептуальна схема графічно розкриває ідею, основні принципи, алгоритм курсової роботи. Традиційно концептуально-логічну схему та її основні положення наводять наприкінці першого розділу (або спочатку другого), що дозволяє сформулювати задачі для вирішення у наступних розділах.

Теоретичні положення першого розділу мають бути покладені в основу другого і третього розділу.

У другому розділі (15-25 с.) студент повинен здійснити постановку задачі економічної проблеми та побудувати математичну модель її розв'язання.

У процесі постановки задачі необхідно:

- описати сутність задачі й обґрунтування необхідності її розв'язання;
- навести перелік керованих змінних, управління якими дозволяє розв'язати поставлену задачу;
- описати вхідну інформацію, її призначення та способи використання.

На етапі формалізації економічної проблеми, тобто побудови математичної моделі, що полягає у вираженні її у вигляді конкретних математичних залежностей і відношень,

необхідно провести аналітичне дослідження моделі, визначити методи дослідження, з'ясувати загальні властивості моделі.

У третьому розділі (15-20 с.) наводиться структура та опис інформаційної моделі/інформаційної системи прийняття рішень для реалізації побудованого комплексу економіко-математичних моделей, здійснюється реалізація розробленого економіко-математичних моделей на обраному об'єкті дослідження та обґрунтовуються практичні рекомендації для використання результатів курсової роботи на підприємстві.

Розділ має бути насиченим фактичними матеріалами (таблиці, графіки, діаграми, схеми), що відображають відповідні результати діяльності об'єкта дослідження.

Наприкінці кожного розділу автором подаються висновки, яких він дійшов у своїх дослідженнях.

Слід чітко розмежувати джерела походження використаної під час аналізу інформації: що запозичена з літератури, що одержано з документів організації, а які є результатом власних спостережень, експериментів, розрахунків.

Розділ «Висновки» є завершальною частиною курсової роботи. Він містить стислий виклад актуальності теми, зроблених студентом оцінок та узагальнень під час аналізу та написання курсової роботи.

Порядок збору та обробки статистичних та інших фактичних матеріалів

Однією і форм роботи над літературними джерелами є збір та обробка фактичних та статистичних даних, які є основою органічного зв'язку теорії та практики. Важливими джерелами даних є статистичні довідники «Статистичний щорічник України», «Україна у цифрах...» та інші. Більшість таких довідників випускається щорічно. При ньому треба не лише відбирати цифри і факти, але й узагальнювати дані різних джерел, порівнювати їх та аналізувати. Особлива ретельність потрібна під час аналізу даних установ, господарських організацій та підприємств. Цифровий матеріал, який використовується в роботі, повинен бути зпівставлений (наприклад, при аналізі показників, що подані в грошовому виразі, необхідно їх коригувати з урахуванням інфляційних процесів). Тому

під час збору та обробки статистичних матеріалів треба користуватися підручниками з економічної статистики, в яких показана методика розрахунку статистичних показників. Зібраний матеріал треба згрупувати і, якщо можливо, скласти таблиці. Таблиці повинні бути не громіздкими, а зручними та зрозумілими для огляду та аналізу. Поряд з таблицями пропонується використовувати графіки, діаграми та схеми, що дозволяють більш точно ілюструвати процеси та закономірності, які розглядаються в роботі.

Робота, що не містить в собі таблиць, схем, діаграм, графіків та інших статистичних та фактичних матеріалів до захисту не допускається.

Не слід зловживати табличними даними, їх можна замінити графіками, діаграмами тощо. ***Всі статистичні дані, наведені в курсовій роботі мають бути проаналізовані студентом.***

Порядок написання тексту курсової роботи

Після ретельного вивчення літературних джерел та фактичних даних, а також складання плану, необхідно приступити до написання тексту курсової роботи. Текст курсової роботи повинен бути чітко розподілений за питаннями плану. Кожному питанню плану повинен відповідати розділ тексту курсової роботи під такою ж назвою. Кожний розділ повинен починатися з нової сторінки. Назва розділу чи підрозділу не може бути аналогічною з темою курсової роботи.

Текст курсової роботи має бути відредагований, без граматичних помилок. В курсовій роботі треба уникати багатослів'я, емоційних виразів, використання зайвих слів та переказ від першої особи. Весь текст курсової роботи треба висловлювати своїми словами. Повне копіювання не тільки цілих блоків тексту, а й окремих фраз з наявних економічних публікацій не дозволяється. ***При використанні цитат окремих авторів, а також статистичних та фактичних матеріалів, треба робити посилання на літературні джерела***, зазначаючи у квадратних дужках номер, під яким знаходиться це джерело у списку використаних літературних джерел, і після коми вказати сторінку.

Правила оформлення курсової роботи

Загальні вимоги. Роботу друкують з одного боку аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм) через півтора міжрядкові інтервали приблизно по 30 рядків на сторінці.

Рекомендований шрифт для основного тексту та заголовків – Times New Roman, розмір 14. Не допускається висота символів, менша за 1,8 мм (для індексів та порядкових знаків). Щільність, чіткість та контрастність повинна бути рівномірною. Поля сторінки таких розмірів: ліве – не менше 25 мм, праве – не менше 15 мм, верхнє – не менше 20 мм, нижнє – не менше 20 мм. Абзацний відступ не менший за 15 мм (5 символів).

Напівжирний шрифт, курсив та підкреслення рекомендується вживати у поодиноких випадках, зокрема, для виділення найбільш цікавих результатів і т.п. Для таблиць та позначень на рисунках припустимий шрифт більшого чи меншого розміру. Таблиці та ілюстрації можна розміщувати на аркушах розміром А3, які після зшивання роботи згинають навпіл.

До загального обсягу курсової роботи не входять додатки, список використаних джерел, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених елементів роботи підлягають нумерації на загальних засадах.

Заголовки структурних частин курсової роботи («ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ...», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ»), а також номери та назви розділів, друкують великими літерами симетрично до тексту. Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати 3-4 інтервалам (2 Enter) (рис. 1).

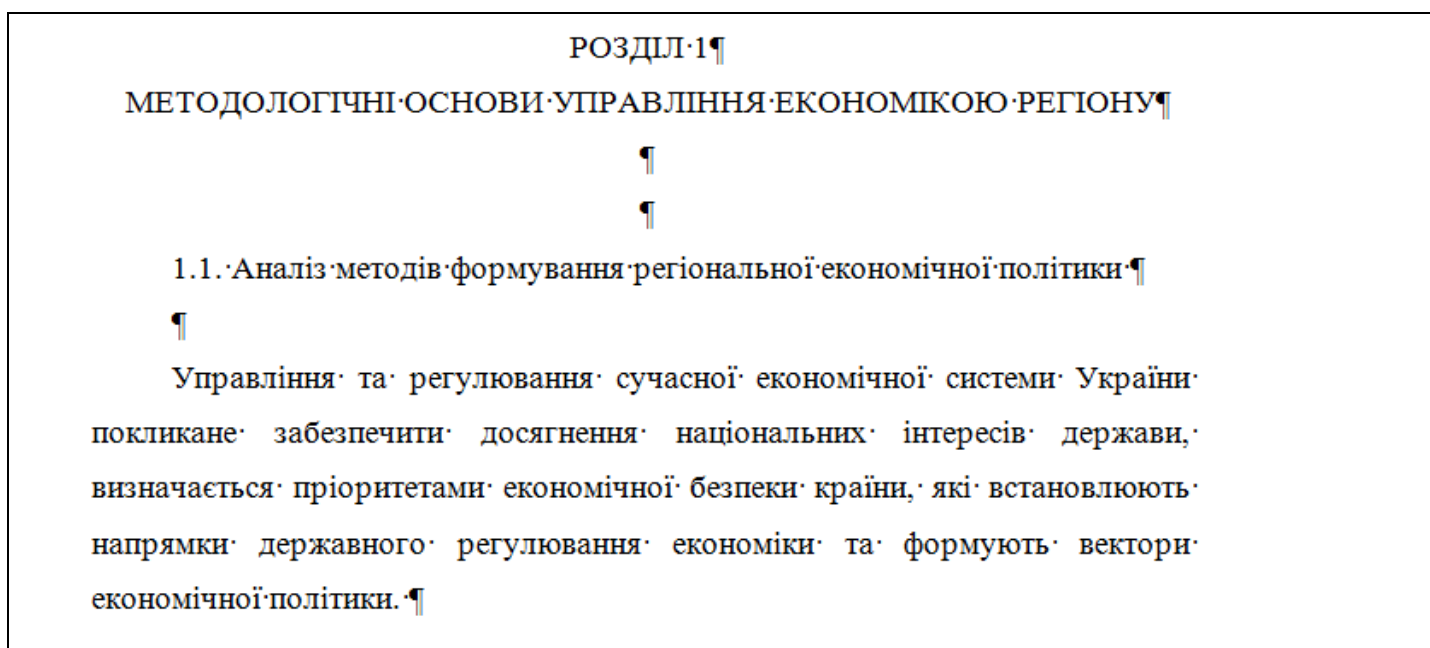

Рис. 1. Приклад оформлення заголовку структурного розділу

Заголовки підрозділів - маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. **Крапку в кінці заголовка не ставлять.** Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу.

Всі помилки і описки необхідно виправити, для чого щоб робота була допущена до захисту. Кількість виправлень повинна бути мінімальною: на одній сторінці не більше двох виправлень. Помилки, описки та графічні неточності виправляють охайною підчисткою, зафарбовують білою фарбою чи заклеюють. Виправлення наносять на тому ж місці або зверху між рядками. Припускається наносити виправлення від руки тим же кольором, що і основний текст.

Кожну структурну частину роботи починають з нової сторінки. Заголовки підрозділів та пунктів розміщують як продовження сторінки, при цьому після такого заголовку до кінця сторінки повинно бути заповненими не менш ніж два рядки.

Нумерація та заголовки підрозділів

Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, на якому номер сторінки не проставляють. На подальших сторінках номер проставляють у правому верхньому кутку без крапки наприкінці. Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знаку №.

Після титульного аркушу розміщують стандартний бланк завдання (див. додаток В), в якому сторінки нумеруються з обох боків (2 і 3).

Після завдання на сторінці з номером 4 розміщують структурний елемент ЗМІСТ.

Після змісту може бути наведений список (перелік) скорочень (рис. 2).

Якщо скорочень у тесті небагато і вони є достатньо поширеними, припускається список не складати, а кожне скорочення подавати після його першого вживання у тексті (рис. 3).

Заголовки підрозділів. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими

ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад, 2.3. - третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку розташовують заголовок підрозділу (рис. 4).

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ	
ЕММ	– економіко-математична модель ;
ЕС	– експертна система ;
ТЗ	- технічні засоби ;
ТЕО	– техніко - економічне обґрунтування ;
ПЗ	– програмне забезпечення.

Рис. 2. Приклад оформлення переліку скорочень

Економіко-математична модель (ЕММ) об'єкта, що досліджується, включає в себе обмеження за ресурсами як лінійного, так і нелінійного характеру.

Рис. 3. Приклад тлумачення в тексті

Для організацій, що реалізують інформаційне управління, характерно все більш широке використання програмних засобів, автоматизації процесу пошуку, аналізу, перетворення й вистави інформації.

2.3. Розробка моделі регіональної соціально-економічної системи

В умовах переходу України до якісно нової системи ринкових відносин все більш помітну роль починає відігравати регіональна економічна політика. Використовуючи сучасний аналітичний інструментарій, стає можливою

Рис. 4. Приклад оформлення підрозділу

Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. У кінці номера повинна стояти крапка, наприклад, 1.3.2. (другий пункт третього підрозділу

першого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок пункту. Підпункти нумерують у межах кожного пункту за такими ж правилами, як пункти.

Рисунки, таблиці та формули. Рисунки, графіки, таблиці подають безпосередньо після їх згадування в тексті роботи або на наступній сторінці. **Ілюстрації** позначають словом «Рис.» і нумерують наскрізь в межах розділу чи додатку. Номер ілюстрації складається з номеру розділу, крапки та порядкового номеру ілюстрації в розділі (не в підрозділі!), наприклад, Рис. 2.4. Номер ілюстрації, її назву та пояснювальні написи розміщують послідовно під ілюстрацією з абзацу. Рисунок з назвою виокремлюється від основного тексту інтервалами (з двох сторін по 1 інтервалу) (рис. 5).

Від величини податкового тягаря залежить об'єм засобів, що вилучаються до бюджету. Зв'язок цих двох показників носить складний характер та описується кривою Лаффера (рис. 2.1) [42].

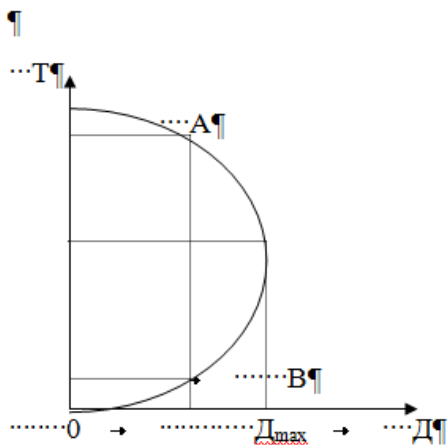

Рис. 2.1. Крива Лаффера

Так, податкові надходження при ставці 100% скорочуються до нуля, бо така ставка податку фактично має конфіскаційний характер та зупиняє всяку виробничу діяльність платників. Навпаки, при переході від точки A до точки

Рис. 5. Приклад оформлення рисунків

Рисунок може складатись з декількох логічно поєднаних рисунків, або розміщуватись послідовно на декількох сторінках, тоді пояснювальні написи можуть подаватись як пункти переліку для однакових номерів та назв рисунків.

Рисунки виконують акуратно та розбірливо. Всі позначення повинні чітко

читатися. Неприпустимо переносити порядковий номер та напис на наступну сторінку. Велику ілюстрацію розміщують на аркуші альбомної орієнтації (припустимим є розмір А3) і зшивають так, щоб її можна було прочитати, обертаючи роботу за рухом годинника. При компонованні великих за обсягом ілюстрацій припускається залишати вільне місце внизу (не більше ніж ¼ від загального обсягу) сторінки.

Цифровий матеріал, як правило, повинен оформлятися у вигляді таблиць. **Таблиця** являє собою такий спосіб подання інформації, при якому цифровий або текстовий матеріал групується в рядки і графи, відокремлені одна від іншої вертикальними та горизонтальними лініями.

За змістом таблиці поділяються на аналітичні та неаналітичні. Аналітичні таблиці є результатом обробки й аналізу цифрових показників. Як правило, після таких таблиць робиться узагальнення про нове (виведене) знання, яке вводиться до тексту словами: «таблиця дає змогу зробити висновок, що...», «із таблиці видно, що...» і т. ін. Часто такі таблиці сприяють виявленню і формулюванню певних закономірностей. До неаналітичних таблиць вміщують здебільшого необроблені статистичні дані, необхідні лише для подання інформації.

Звичайно таблиця складається із таких елементів (рис. 6): порядкового номера і тематичного заголовка, боковика, заголовків вертикальних граф (головки), горизонтальних рядків та вертикальних граф (основної частини, тобто прографки).

Приклад побудови таблиці

Таблиця (номер)

Назва таблиці					
Головка					Заголовки граф
					Підзаголовки граф
Рядки					
	Боковик (заголовки рядків)	Графи (колонки)			

Рис. 6. Структура таблиці

За логікою побудови таблиці її логічний суб'єкт, або підмет (позначення тих

предметів, які в ній характеризуються) розміщують у боковику, головці, чи в них обох, а не у прографці; логічний предикат або присудок таблиці (тобто дані, якими характеризується підмет) – у прографці, а не в головці чи боковику. Кожен заголовок над графою стосується всіх даних цієї графи, кожен заголовок рядка в боковику – всіх даних цього рядка.

Заголовок кожної графи в головці таблиці має бути по можливості коротким. Слід уникати повторів тематичного заголовка в заголовках граф, одиниці виміру зазначати у тематичному заголовку, виносити до узагальнюючих заголовків слова, що повторюються.

Боковик, як і головка, потребує лаконічності. Повторювані слова тут також виносять у об'єднувальні рубрики; загальні для всіх заголовків боковика слова розміщують у заголовку над ним.

У прографці повторювані елементи, які мають відношення до всієї таблиці, виносять у тематичний заголовок або в заголовок графи; однорідні числові дані розміщують так, щоб їх класи збігалися; неоднорідні – посередині графи; лапки використовують тільки замість однакових слів, які стоять одне під одним.

Заголовки граф повинні починатися з великих літер, підзаголовки – з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони є самостійними. Висота рядків повинна бути не меншою 8 мм. Графу з порядковими номерами рядків до таблиці включати не треба.

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті, так, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку дисертації або з поворотом за стрілкою годинника. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на наступну сторінку. При перенесенні таблиці на наступну сторінку назву вміщують тільки над її першою частиною. Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах однієї сторінки. Якщо рядки або графи таблиці виходять за формат сторінки, то в першому випадку в кожній частині таблиці повторюють її головку, в другому – боковик.

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. **Назву**

наводять жирним шрифтом.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 3.10» (десята таблиця третього розділу) (рис. 7).

Аналіз наведених даних показує те, що в результаті зменшення чисельності робітників в 2020 р. зменшилися всі витрати пов'язані з оплатою праці (табл. 3.10).

Таблиця-3.10

Аналіз оплати праці

Показники	2019	2020	Абсолютне відхилення
1	2	3	4
1.Среднесписочная чисельність ППП - всього, чел.	4624	3791	-863
в тому числі:			
основних робітників	2534	2145	-389
додаткових робітників	1356	998	-358

Рис. 7. Приклад оформлення таблиці

При перенесенні частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовж. табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовж. табл. 3.10» (рис. 8).

Усі наведені в таблицях дані мають бути достовірними, однорідними і такими, що можуть зіставитися, в основу їх групування покладають лише суттєві ознаки. Наводити в роботі треба лише ті таблиці, які неможливо передати звичайним текстом (результати експериментальних спостережень, зіставлення розбіжності, детальні довідкові дані і т.ін.). Великі таблиці краще розміщувати в додатках до роботи.

Продовження табл. 3.10			
1а	2а	3а	4а
керівників	176	156	-20
фахівців	315	286	-29
службовців	243	206	-37
2. Фонд оплати праці ППП - всього, тис. грн.	41792,7	50116,2	8323,5
основних робітників	4653,76	5987,29	1333,53
додаткових робочих	3747,02	4609,9	862,88
керівників	18855,93	19357,41	501,48
фахівців	16060,33	20090,41	3960,41
службовців	1045,96	1131,52	85,56

Рис. 8. Приклад оформлення переносу таблиці

При використанні *формул* необхідно дотримуватися певних правил.

Найбільші, а також довгі і громіздкі формули, котрі мають у складі знаки суми, добутку, диференціювання, інтегрування, розміщують на окремих рядках. Це стосується також і всіх нумерованих формул. Для економії місця кілька коротких однотипних формул, відокремлених від тексту, можна подати в одному рядку, а не одну під одною. Невеликі і нескладні формули, що не мають самостійного значення, вписують всередині рядків тексту.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони наведені у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки.

Рівняння і формули треба виділяти з тексту вільними рядками. Вище і нижче кожної формули потрібно залишити не менше одного вільного рядка. Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його слід перенести після знака рівності (=), або після знаків плюс (+), мінус (-), множення.

Порядкові номери позначають арабськими цифрами в круглих дужках біля правого поля сторінки без крапок від формули до її номера (рис. 9). Номер, який не вміщується у рядку з формулою, переносять у наступний нижче формули. Номер формули при її перенесенні вміщують на рівні останнього рядка. Якщо формулу взято в

рамку, то номер такої формули записують зовні рамки з правого боку навпроти основного рядка формули. Номер формули-дробу подають на рівні основної горизонтальної риски формули. Номер групи формул, розміщених на окремих рядках і об'єднаних фігурною дужкою (парантезом), ставиться справа від вістря парантеза, яке знаходиться в середині групи формул і спрямовано в сторону номера.

Середній податковий потенціал знаходиться за формулою 2.3:

$$F = \frac{\sum_{i \in I} N_i}{\sum_{i \in I} E_i}, \quad \rightarrow \quad \rightarrow \quad \rightarrow \quad \rightarrow \quad \rightarrow \quad (2.3)$$

де F - середній податковий потенціал;
 N_i - сума податків, що мобілізуються на i -й території;
 E_i - видатки місцевих бюджетів i -ої території;
 i - індекс адміністративно-територіальної одиниці;
 I - множина підприємств регіону.

Рис. 9. Приклад наведення формули та посилання на формулу

Загальне правило пунктуації в тексті з формулами таке: формула входить до речення як його рівноправний елемент. Тому в кінці формул і в тексті перед ними розділові знаки ставлять відповідно до правил пунктуації.

Двокрапку перед формулою ставлять лише у випадках, передбачених правилами пунктуації: а) у тексті перед формулою є узагальнююче слово; б) цього вимагає побудова тексту, що передує формулі.

Розділовими знаками між формулами, котрі йдуть одна під одною і не відокремлені текстом, можуть бути кома або крапка з комою безпосередньо за формулою до її номера.

Розділові знаки між формулами при парантезі ставлять всередині парантеза. Після таких громіздких математичних виразів, як визначники і матриці, можна розділові знаки не ставити.

Переліки, примітки, посилання та додатки. Наукові тексти відзначаються

великою кількістю перерахувань (переліків), які складаються як із закінчених, так і незакінчених фраз. Незакінчені фрази пишуться з маленьких літер і позначаються арабськими цифрами або маленькими літерами із напівкруглою дужкою, що закривається. Існують два варіанти оформлення таких фраз.

Перший варіант: **перерахування** складаються з окремих слів (або невеликих фраз без розділових знаків всередині), які пишуть в підбор з іншим текстом і відокремлюють один від одного комою. *Наприклад:*

Методи моделювання поділяють на три види: статичні, динамічні, імітаційні.

Другий варіант перерахування складаються із розгорнутих фраз з власними розділовими знаками. Тут частини перерахування найчастіше пишуться з нового рядка і відокремлюються один від іншого крапкою з комою. *Наприклад:*

Новий метод відрізняється наступними характеристиками:

- а) мультиплікативним характером цільової функції;
- б) більшою кількістю обмежень;
- в) врахуванням змін станів системи в часі.

Коли частини перерахування складаються із закінчених фраз, вони пишуться із абзацними відступами, починаються з великих літер і відокремлюються один від іншого крапкою. *Наприклад:*

Елементи системи відносяться до таких категорій:

1. Матеріальні або об'єктні. Ними є сировина, ресурси, виробничі потужності, будівлі тощо.
2. Інформаційні. До них відносять документи (паперові або електронні) та засоби їх створення, зберігання і обробки.

Текст усіх елементів перерахування граматично підпорядковується головній ввідній фразі, котра передує перерахуванню. Основну ввідну фразу не можна переривати на прийменниках або сполучниках (на, із, від, те, що, як і т.ін.).

Примітки до тексту та таблиць, в яких вказують послідовні дані нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Якщо приміток декілька, після слова «Примітки» ставлять двокрапку. *Наприклад:*

Примітки:

1. Нормативи податкових відрахувань визначено у відповідності до [4].
2. Дані на 1 квартал 2020 р. є прогнозними.

Якщо примітка одна, її не нумерують і після слова «Примітка» ставлять крапку.

При написанні роботи автор повинен подавати посилання на використані джерела, матеріали, результати, ідеї, висновки тощо, які дозволяють знайти документи, перевірити достовірність їх цитування, з'ясувати достовірність інформації, з'ясувати зміст та обсяг джерел, на яких ґрунтується робота. Посилатися слід на джерела, опубліковані не пізніше як 10 років тому, в галузях науки, що динамічно розвиваються - не пізніше, ніж за 5 років. Виключення складають фундаментальні дослідження, та матеріали, що не включались до більш пізніх видань. При використанні відомостей та матеріалів з видань, що мають велику кількість сторінок, в посиланнях необхідно точно вказувати номери сторінок, таблиць, ілюстрацій тощо.

Посилання в тексті роботи позначають порядковим номером за списком посилань в квадратних дужках. *Наприклад:*

..в роботах [2-5] розглядається адаптація виробничої функції...

Детальний аналіз цього питання наведений у науковому журналі [6].

Рекомендується в тексті та заключних абзацах подавати посилання на роботи автора. Допускається наводити посилання у виносках, при цьому його оформлення має відповідати бібліографічному опису за переліком посилань із зазначенням номера.

Приклад цитати в тексті:

«... В Україні здійснюється економічна реформа, тому сьогодні як ніколи необхідні зусилля для розвитку господарського механізму з метою забезпечення стабілізації економіки та економічного розвитку...» [33]¹⁾.

Відповідний опис у переліку посилань:

33. Гришко В.В. Економіка України : підсумки перетворень та перспективи зростання. Харків : Фест, 2016. С.12.

¹[33] Гришко В.В. Економіка України : підсумки перетворень та перспективи зростання. Харків : Фест, 2016. С.12.

Посилання на ілюстрацію роботи подають за її порядковим номером, наприклад «...на рисунку 1.2 ...».

На всі таблиці роботи слід робити посилання, наприклад «...в таблиці 2.3...». При повторних посилання на таблицю вказують скорочене «дивись», наприклад, «див. табл. 3.1».

Оформлення списку використаних джерел. Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел. Бібліографічні описи наводять мовою оригіналу за такими правилами (див. додаток В).

Список використаних джерел слід розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований при написанні дисертацій), в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків.

У *додатках* рекомендується розміщувати великі таблиці, детальні схеми, додаткові розрахунки, проміжні математичні докази, тексти комп'ютерних програм, результати обчислень, на підставі яких будуються підсумкові таблиці та графіки основного тексту тощо.

Додатки оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках або у вигляді окремої частини, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті курсової роботи.

Якщо додатки оформлюють на наступних сторінках роботи, кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток ___» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за

винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б. Один додаток позначається як додаток А.

При оформленні додатків окремою частиною на титульному аркуші під назвою курсової роботи друкують великими літерами слово «ДОДАТКИ».

Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад, А.2 – другий розділ додатка А; В.3.1 – перший підрозділ третього розділу додатка В.

Ілюстрації, таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д. 1.2 – другий рисунок першого розділу додатка Д); формула (А. 1) – перша формула додатка А.

Захист курсової роботи

Курсову роботу для перевірки науковим керівником студент подає на кафедру в термін вказаний в навчальному плані. У випадку незадовільної оцінки робота має бути перероблена відповідно до зауважень наукового керівника і повторно подана у встановлений строк.

Заключним етапом є захист курсової роботи. Курсова робота, що відповідає викладеним у методичних рекомендаціях вимогам, залежно від її якості, оцінюється на "відмінно", "добре", "задовільно", "не задовільно".

Керівник курсової роботи від кафедри розглядає й оцінює пояснювальну записку студента, дає відзив з рекомендацією до захисту (на титульному аркуші) перед кафедральною комісією, яка призначається завідувачем кафедри.

Під час захисту курсової роботи студент має виявити глибокі знання з дисциплін професійного циклу, вміти розкривати в усній доповіді зміст розглянутих у курсовій роботі положень, відповісти на поставлені запитання. ***Читання заздалегідь заготовленої доповіді під час захисту не допускається.***

Пояснювальна записка курсової роботи, яку захищено, зберігається на кафедрі.

Основні умови одержання оцінки

Курсова робота з фаху є однією з основних і ефективних форм самостійної роботи студентів, на яку виділяється 3 кредити ЄКТС (90 академічних годин). Процедурні та змістовні питання регулюються згідно з методичними рекомендаціями. Курсова робота має **самостійне значення**, формою контролю є **диференційний залік** (залік з оцінкою).

Індивідуальне завдання на курсову роботу студенти отримують протягом перших двох тижнів від початку 7 навчального семестру. Курсова робота виконується студентом самостійно й планово під керівництвом провідного викладача кафедри упродовж опанування матеріалу змістових модулів дисципліни.

Курсова робота здається керівнику для ознайомлення та рецензування по її готовності (електронна версія або фотокопія надсилається через СЕЗН ЗНУ або на особистий e-mail викладача), але не пізніше останнього тижня навчального семестру. Студент підписує декларацію про дотримання академічної доброчесності при підготовці курсової роботи, яку також надає керівникові. Якщо рецензія має суттєві зауваження з боку керівника, зокрема й через недотримання академічної доброчесності та виявлений академічний плагіат, то робота з відповідними коментарями повертається студентові на доопрацювання, інакше – студент допускається до захисту курсової роботи та готує відповідний її змісту презентаційний матеріал. Захист курсової роботи відбувається прилюдно на засіданні комісії згідно встановленого та затвердженого графіку.

Курсова робота оцінюється комплексно з урахуванням якості, структурованості й повноти змісту роботи та якості й презентабельності доповіді при її прилюдному захисті (охайність оформлення, правильність одержаних відповідей, застосування раціонального методу розв'язування завдань, логічна єдність рішення, повнота відповіді (основної та на додаткові питання від членів комісії), наявність змістовних висновків та ілюстративних прикладів тощо).

Захищена курсова робота оцінюється у діапазоні **60-100 балів**. Бальна оцінка переводиться у **національну** шкалу та шкалу **ECTS** (табл. 1) :

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Диференційний залік	
A	90 – 100 (відмінно)	відмінно	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	добре	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	задовільно	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	незадовільно	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

Загальна *бальна оцінка*, що представлена в таблиці 2, виводиться простим сумуванням одержаних студентом балів за всі види поточних завдань при виконанні курсової роботи.

Таблиця 2

Бальна оцінка курсової роботи

Пояснювальна записка		Ілюстративна частина	Захист роботи	Сума
Теоретична частина	Розрахункова частина			
до 20	до 30			
до 50		до 20	до 30	100

Відмінно (90-100 балів підсумкового рейтингу студента з виконання курсової роботи):

- всі поставлені задачі виконано у повному обсязі;
- містить елементи новизни;
- має практичне значення;
- доповідь логічна і коротка, проголошена вільно, зі знанням справи;
- відповіді на запитання членів комісії правильні й стислі.

Добре (75-89 балів). Тему роботи розкрито, але мають місце окремі вади не принципового характеру:

- у теоретичній частині поверхово зроблений аналіз літературних джерел:

- недостатньо використано інформаційно-аналітичне забезпечення;
- мають місце окремі зауваження керівника курсової роботи;
- доповідь логічна, проголошена вільно;
- відповідні на запитання членів комісії в основному правильні;
- оформлення роботи в межах вимог.

Задовільно (60-74 бала). Тему курсової роботи в основному розкрито, але мають місце вади змістовного характеру:

- нечітко сформульовано мету та задачі роботи;
- теоретичний розділ має виражений компілятивний характер, відсутня логічна послідовність висвітлення матеріалів;
- в аналітичній частині не достатньо обґрунтовано побудовані математичні моделі;
- добір інформаційних матеріалів (таблиці, графіки, схеми) не завжди обґрунтований;
- заходи і пропозиції, що містяться в третьому розділі, обґрунтовані непереконливо;
- доповідь прочитано за текстом;
- не всі відповіді на запитання членів комісії правильні або повні;
- є зауваження щодо оформлення курсової роботи.

Незадовільно (35-59 балів). Тему курсової роботи розкрито поверхово.

Мають місце такі вади:

- нечітко сформульовано мету, задачі курсової роботи;
- розділи логічно не пов'язані між собою;
- відсутній критичний огляд сучасних літературних джерел;
- аналіз виконано поверхово, переважає описовість на шкоду системності і глибині;
- майже відсутнє економічне обґрунтування математичних моделей;
- за результатами моделювання не обґрунтовані (відсутні) практичні рекомендації щодо об'єкту дослідження;
- мають місце суттєві вади в оформленні курсової роботи;

- доповідь прочитано за готовим текстом;
- відповіді на запитання членів комісії неточні або неповні.

Курсова робота до захисту не допускається (1-34 балів) , якщо вона:

- подана науковому керівникові на перевірку зі значними порушеннями строків, установлених календарним графіком виконання курсової роботи;
- виконана несамотійно;
- за структурою не відповідає вимогам;
- за змістом не розкриває теми курсової роботи;
- недбало оформлена.

Рекомендована література для написання курсової роботи

Основна

1. Солодухін С. В., Хорошун В. В. Моделювання економіки: навч.-метод. посібник для студентів ЗДІА галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 051 Економіка, освітньо-кваліфікаційного рівня першого (бакалаврського). Запоріжжя : ЗДІА, 2018. 200 с. URL: <http://www.library.zgia.zp.ua/ukr/index.php?text=Polnotext&bookid=6181>
2. Солодухін С. В., Хорошун В. В. Моделювання економіки. Методичні рекомендації до виконання курсових робіт з дисципліни «Моделювання економіки» для студентів ЗДІА галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 051 Економіка освітньо-кваліфікаційного рівня першого (бакалаврського). Запоріжжя : ЗДІА, 2017. 50 с. URL: <http://www.library.zgia.zp.ua/ukr/index.php?text=Polnotext&bookid=6055>
3. Хорошун В. В., Науменко І. А. Моделювання економіки: метод. вказівки до виконання лабор. робіт для студентів ЗДІА спец. 051 «Економіка» ден. і заоч. форм навчання. Запоріжжя : ЗДІА, 2018. 83 с. URL: <http://www.library.zgia.zp.ua/ukr/index.php?text=Polnotext&bookid=6306>
4. Рибінцев В. О., Солодухін С. В., Хорошун В. В., Комазов П. В. Моделювання економічної динаміки: навч.-метод. посібник для студ. ЗДІА галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спец. 051 «Економіка» другого (магістер.) освітньо-кваліфікац. рівня за освітньою програмою «Економічна кібернетика». Запоріжжя : ЗДІА, 2017. 151с. URL: <http://www.library.zgia.zp.ua/ukr/index.php?text=Polnotext&bookid=6037>
5. Олійник В. М. Моделювання емерджентної економіки: конспект лекцій. Суми : СумДУ, 2019. 207 с. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi59/0044048.pdf>
6. Максишко Н. К. Моделювання системних характеристик в економіці : навч.-метод. посіб. для здобув. ступ. вищ. освіти магіст. спец. «Економіка» освіт.-проф. прогр. «Економічна кібернетика». Запоріжжя : ЗНУ, 2018. 128 с. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/metodychky/2018/05/0042061.docx>
7. Козак Ю. Г., Мацкул В. М., Мацкул М. В., Окара Д. В., Чернишев В. Г., Чепурна

О. Є., Шинкаренко В. М., Захарченко О. В. Математичне моделювання для економістів: бакалавр – магістр – доктор філософії (PhD) : навч. посіб. / за ред. Ю.Г. Козак, В.М. Мацкул. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 252 с. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi56/0041379.pdf>

8. Притула М. М. Моделювання та прогнозування економіко-екологічних процесів: навчально-методичний посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. 252 с.

9. Максишко Н.К., Чеверда С.С., Очеретін Д.В. Моделювання економіки: метод. вказівки до виконання лабор. робіт для студ. напряму підготовки «Економічна кібернетика» ден. та заоч. форм навчання. Запоріжжя : ЗНУ, 2012. 94 с.

10. Останкова Л. А., Шевченко Н. Ю. Аналіз, моделювання й управління економічними ризиками: навчальний посібник рекомендовано МОН України для студ. вищих навч. закладів. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 256 с. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/TSUL/0010483.pdf>

11. Лугінін О. Є., Фомішина В. М. Економіко-математичне моделювання : навч. посіб. [для студ. екон. спец. вищ. навч. закл.] реком. МОНУ. Київ : Знання, 2011. 344 с.

12. Мамонов К. А., Скоков Б. Г., Політучий С. Я. Економіко-математичне моделювання (модульний варіант) : навч. пос. для студ. галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво», напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит». Харків : ХНАМГ, 2010. 226 с. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Zinovev/0008642.pdf>

Додаткова

1. Математичні методи, моделі в економіці : матеріали II туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт 2016/17 н.р. : збірник / за ред. Н.К. Максишко. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 172 с.

2. Бабкін С. В., Безкоровайний В. В., Бугас Д. М., Булаєнко М. В., Волюков Т. А., Гусєва Ю. Ю., Гуца О. М., Давідіч Н. В., Довгопол Н. В. Моделювання процесів в економіці та управлінні проектами з використанням нових інформаційних технологій: монографія / за заг. ред.: В.О. Тимофєєва, І.В. Чумаченко. Харків : ХНУРЭ, 2015. 245 с. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi51/0039370.pdf> ;

3. Оліскевич М. О. Економетричне моделювання динамічних процесів розвитку ринку праці України : монографія. Львів : ЛНУ ім. І.Франка, 2015. 400 с.

4. Соскін О. І. Народний капіталізм: економічна модель для України = Soskin Oleh. National Capitalism. The Economic Model for Ukraine: monograph: монографія. Київ : ІСТ, 2014. 396 с.

5. Формування моделі економічного розвитку України у післякризовому світі : аналітична доповідь / авт. кол.: Я.А. Жаліло, Д.С. Покришка та ін. Київ : НІСД, 2014. 116 с. (Економіка ; Вип.14).

6. Рогоза М. Є., Сененко І. А. Управління соціально-економічним розвитком підприємств: механізми, моделі формування та організація процесів : монографія. Полтава : ПУЕТ, 2013. 99 с. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi51/0039910.pdf> ;

7. Власюк О. С. Економіко-математичне моделювання процесів соціально-економічного розвитку України. Київ : Акад. фін. управління, 2011. 520 с.

8. Моделювання та інформаційні системи в економіці. Вип. 84 / В. К. Галіцин. Київ : КНЕУ, 2011. 270 с. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi29/0025055/>

9. Бакурова А. В. Самоорганізація соціально-економічних систем: моделі і методи: монографія. Запоріжжя : КПУ, 2010. 328 с.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

2. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>

3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

4. Офіційний сайт Запорізької обласної державної адміністрації. URL: <https://www.zoda.gov.ua/>

5. Офіційний сайт Головного управління статистики у Запорізькій області. URL: <http://zp.ukrstat.gov.ua/>

6. Моделювання та прогнозування економічних процесів. Матеріали XII Науково-практичної конференції. 25-27 квітня 2018 рік м. Київ. URL:

https://mses.kpi.ua/za/zbir_2018.pdf

7. Цифрова економіка. Збірник матеріалів Національної науково-методичної конференції. 4 - 5 жовтня 2018 р. м. Київ. URL:

http://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/2870/1/%D0%A6%D0%B8%D1%84%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B0_2018.pdf

8. Economic Models. URL: <https://courses.lumenlearning.com/wm-microeconomics/chapter/economic-models/>

9. How to build an economic model in your spare time. URL: <http://people.ischool.berkeley.edu/~hal/Papers/how.pdf>

10. Economic Modelling. URL: <https://ideas.repec.org/s/eee/ecmode.html>

11. Наукова бібліотека Запорізького національного університету. URL: <http://library.znu.edu.ua>.

12. Система електронного забезпечення навчання ЗНУ. URL: <https://moodle.znu.edu.ua>.

Рекомендовано тематика курсових робіт

1. Моделювання інформаційних сервісів на підприємстві.
2. Моделі вибору хмарної інфраструктури на підприємстві.
3. Моделювання бюджету ІТ-підприємства.
4. Моделювання процесів управління розподілом прибутку ІТ-підприємства.
5. Моделювання процесів управління обіговими коштами підприємства.
6. Моделювання витрат на хмарну інфраструктуру підприємства.
7. Моделювання сценаріїв діджиталізації маркетингової діяльності підприємства.
8. Методи та моделі вибору ІТ-проекту на підприємстві.
9. Моделювання ІТ-проектів хмарної архітектури на підприємстві.
10. Реалізація хмарної моделі IaaS (інфраструктура як послуга) для управління ІТ-проектами.
11. Управління ІТ-проектами на основі хмарної моделі PaaS (платформа як послуга).
12. Реалізація хмарної моделі SaaS для управління ІТ-проектами.
13. Моделі управління витратами для AWS-сервісів.
14. Моделі управління ІТ-проектами на основі Kanban-методології.
15. Scrum-методи управління ІТ-проектами.
16. Agile методологія управління ІТ-проектами.
17. Методи та моделі ідентифікації фінансового стану ІТ-підприємства.
18. Моделі управління доходами хмарних сервісів ІТ-підприємства.
19. Моделювання сценаріїв HR-політики для підприємства ІТ-галузі.
20. Управління маркетинговими витратами ІТ-підприємства.

**Приклади оформлення бібліографічного опису у списку джерел, який
наводять у курсовій роботі
(відповідно до ДСТУ 8302:2015)**

КНИГИ	
<i>Приклади</i>	<i>Однотомні видання</i>
один автор	<p>Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади : монографія. Харків : Право, 2005. 304 с.</p> <p>Бондаренко В. Г. Український вільнокозацький рух в Україні та на еміграції (1919–1993 рр.) : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 600 с.</p> <p>Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с.</p> <p>Кузніченко С. О. Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану» : наук.-практ. комент. / Одес. держ. ун-т внутр. справ. Харків : Право, 2015. 164 с.</p> <p>Тертишник В. М. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України : із змін. та допов. на 12 берез. 2016 р. 12-те вид., допов. і переробл. Київ : Правова єдність, 2016. 810 с.</p> <p>Johnson L. K. Bombs, bugs, drugs and thugs: intelligence and America's quest for security. New York; London : New York University Press, 2000. 326 p.</p>
два автори	<p>Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом : теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с.</p> <p>Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький : [б. в.], 2015. 166 с.</p> <p>Горошкова Л. А., Волков В. П. Виробничий менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с.</p> <p>Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.</p> <p>Петришина М. О., Петришин О. А. Міжнародно-правові стандарти у сфері місцевого самоврядування : наук. доп. / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. Харків : Право, 2016. 44 с. (Серія «Наукові доповіді»).</p>

три автори	<p>Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с.</p> <p>Сичевський В. В., Харитонов Є. І., Олейніков Д. О. Науково-практичний коментар до розділу І Особливої частини Кримінального кодексу України (Злочини проти основ національної безпеки України) / Служба безпеки України. Харків: Право, 2016. 232 с. (Бібліотека слідчого).</p> <p>Helfer M. E., Kempe R. S., Krugman R. D. The battered child. 5th ed. Chicago, IL: University of Chicago Press, 1997. 700 p.</p>
автор(и) та редактор(и)/упорядник(и)	<p>Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с.</p> <p>Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с.</p> <p>Грошевий Ю. М. Вибрані праці / упоряд. : О. В. Капліна, В. І. Маринів. Харків : Право, 2011. 656 с.</p> <p>Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560. с.</p> <p>Петрик О. І. Шлях до цінової стабільності: світовий досвід і перспективи для України : монографія / відп. ред. В. М. Геєць. Київ : УБС НБУ, 2008. 369 с.</p> <p>Plath S. The unabridged journals / ed. K. V. Kukil. New York, NY : Anchor, 2000. 680 p.</p>
без автора	<p>Адміністративно-правова освіта у персоналіях : довід. / за заг. ред.: Т. О. Коломоець, В. К. Колпакова. Київ : Ін Юре, 2015. 352 с.</p> <p>Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.</p> <p>Галузева економічна політика держави: проблеми правового забезпечення : колект. моногр. / за наук. ред. Д. В. Задихайла. Харків : Юрайт, 2013. 520 с. (Серія «Наукові праці кафедри господарського права Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»; т. 1).</p>

	<p>Конституція України: наук.-практ. комент. / редкол.: В. Я. Тацій (голова) та ін. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2012. 1128 с.</p> <p>Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 5-6 жовт. 2017 р.). Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 216 с.</p> <p>Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : Генеза, 2004. 736 с.</p> <p>Правове виховання в сучасній Україні : монографія / за заг. ред.: В. Я. Тацій, А. П. Гетьман, О. Г. Данильян. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2013. 440 с.</p> <p>Сучасне суспільство : філософсько-правове дослідження актуальних проблем : монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2016. 488 с.</p> <p>Twenty-four hours a day. Miami, FL: BN Publishing, 2010.400 p.</p>
Приклади	Багатотомні видання
	<p>Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с.</p> <p>Енциклопедія історії України : у 10 т. / НАН України, Ін-т історії України. Київ : Наук. думка, 2005. Т. 9. 944 с.</p> <p>Лодий П. Д. Сочинения : в 2 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. А. В. Синицына. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова; МГПУ им. Б. Хмельницького, 2015. Т. 1. 306 с.</p> <p>Новицкий О. М. Сочинения : в 4 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова; МГПУ им. Б. Хмельницького, 2017. Т. 1. 382 с.</p> <p>Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України : у 4 т. / ред. О. В. Стівба. Харків : Апостиль, 2015. Т. 2. 329 с.</p> <p>Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с.</p>

ІНШІ ВИДАННЯ	
автореферати дисертацій	<p>Кравчук В. М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах : автореф. дис. ... д-ра юрид.наук : 12.00.03 / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2010. 36 с.</p> <p>Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.</p> <p>Лісов О. С. Новітня вітчизняна історіографія створення та діяльності розвідки і контррозвідки України у 1917–1991 роках : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 20.02.22 / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ, 2017. 20 с.</p>
дисертації	<p>Авдєєва О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII – початок XX ст.) : дис. канд. іст. наук : 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с.</p> <p>Сокурєнко В. В. Публічне адміністрування сферою оборони в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2016. 573 с.</p> <p>Костенко В. О. Економіко-правове забезпечення використання та охорони земель : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06 / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 183 с.</p> <p>Bryant V. D. A sequentially articulated experiment to compare two instructional software input infrastructures : Doctoral dissertation / University at Albany. Albany, NY, 1998. 150 p.</p>
архівні документи	<p>Лист Голови Спілки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. ЦДАГО України (Центр. держ. архів громад. Об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64, 64 зв., 71.</p> <p>Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3.</p> <p>Наукове товариство ім. Шевченка. Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.</p>

патенти	<p>Люмінісцентний матеріал : пат. 25742 Україна : МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G 21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.</p> <p>Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей : пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.</p>
препринти	<p>Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт / НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).</p> <p>Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков : ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт / НАН Украины, Нац. науч. центр «Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ 2006-4).</p>
стандарти	<p>ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).</p> <p>ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ: Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.</p> <p>ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ 3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).</p>
бібліографічні показники	<p>Володимир Володимирович Сташис: (до 85-річчя від дня народж. та 60-річчя наук.-пед. і громад. діяльності) / Нац. акад. прав. наук України; упоряд.: В. І. Борисов, В. І. Тютюгін, Л. М. Демидова. Харків : Право, 2010. 108 с. (Біографія і бібліографія вчених-правознавців).</p> <p>Лисодєд О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992–2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків : Одиссей, 2003. 128 с.</p> <p>Систематизований показник матеріалів з питань адміністративної реформи, опублікованих у Віснику Національної академії державного управління за 1997–2005 роки / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; уклад.: О. О. Бабінова, О. Г. Белінська. Київ : Вид-во НАДУ, 2006. 11 с.</p>

каталоги	<p>Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Донец. ботан. сад НАН Украины. Донецк : Лебедь, 2005. 228 с.</p> <p>Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с.</p> <p>Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін.; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.</p>
ЧАСТИНА ВИДАННЯ	
тези, доповідь	<p>Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації</i> : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 4 жовт. 2016 р.). Київ, 2017. С. 133–136.</p> <p>Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137.</p> <p>Кононенко Н. Методология толерантности в системе общественных отношений. <i>Формирование толерантного сознания в обществе</i> : материалы VII междунар. антитеррорист. форума (г. Братислава, 18 нояб. 2010 г.). Киев, 2011. С. 145–150.</p> <p>Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі</i> : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р.). Запоріжжя, 2016. С. 50–53.</p> <p>Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. <i>Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук</i> : матеріали III регіон. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 211–212.</p> <p>Wu C. K., Makhlouf M. M. Predicting the response of Aluminium casting alloys to heat treatment. <i>Light Metals 2011: Proceedings of the technical sessions presented by the TMS Aluminium Committee at the TMS 2011 Annual Meeting & Exhibition (San Diego, California, USA, 27 February – 3 March, 2011)</i>. Hoboken, NJ: Wiley, 2011. P. 834–836.</p> <p>стаття з довідкового видання Баулін Ю. В. Обставини, що виключають злочинність діяння. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ : Юрид. думка, 2007. С. 550.</p>

	<p>Гончаренко В. Д. Повне зібрання законів Російської імперії. <i>Велика українська юридична енциклопедія</i>. Харків : Право, 2016. Т. 1: Історія держави і права України. С. 573–574.</p> <p>Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. <i>Адміністративне право України</i> : словник термінів / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55.</p> <p>Bergmann P. G. Relativity. <i>The New Encyclopedia Britannica</i>. Chicago, IL: Encyclopedia Britannica, 1993. Vol. 26. P. 501–508.</p>
<p>стаття з продовжуваного видання</p>	<p>Гетьман А. П., Лозо В. І. Державно-правові проблеми подолання екологічної кризи в епоху глобалізації. <i>Проблеми законності</i>. Харків, 2013. Вип. 123. С. 65–77.</p> <p>Данильян О. Г., Петришин О. В. Проблема взаємовпливу правового виховання державотворчого процесу : українські реалії. <i>Вісник Національної академії правових наук України</i>. Харків, 2010. № 2. С. 28–39.</p> <p>Коломоєць Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формулювання їх застосування. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46.</p> <p>Левчук С. А., Рак Л. О., Хмельницький А. А. Моделювання статичного деформування складеної конструкції з двох пластин за допомогою матриць типу Гріна. <i>Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій</i>. Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212–218.</p> <p>Тарасов О. В. Міжнародна правосуб'єктність людини в практиці Нюрнберзького трибуналу. <i>Проблеми законності</i>. Харків, 2011. Вип. 115. С. 200–206.</p>
<p>стаття з періодичного видання (журнал, газета)</p>	<p>Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. <i>Часопис Київського університету права</i>. 2007. № 4. С. 88–92.</p> <p>Коломоєць Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права : генеза і поняття. <i>Право України</i>. 2017. № 5. С. 71–79.</p> <p>Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5.</p>

	<p>Петришин О., Серьогіна С. Змішана республіканська форма державного правління : питання теорії та практики. <i>Право України</i>. 2009. № 10. С. 57–60.</p> <p>Benjamin A. C. The ethics of scholarship: A discussion of problems that arise in its application. <i>Journal of Higher Education</i>. 1960. Vol. 31, No. 9. P. 471–480.</p> <p>Bletskan D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i>. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.</p> <p>Itzkoff D. A touch for funny bones and earlobes. <i>New York Times</i>. 2010. March 31. P. C1.</p>
рецензії	<p>Биков О. Нагальність оптимального міжнародно-правового врегулювання глобальних біоетичних проблем сучасності. <i>Віче</i>. 2016. № 1/2. С. 20–21. Рец. на кн.: Третьякова В. Г. Міжнародно-правове регулювання глобальних біоетичних проблем: монографія. Київ : Кондор, 2013. 407 с.</p> <p>Драч О. О. [Рецензія]. <i>Український історичний журнал</i>, 2016. № 1. С. 217–219. Рец. на кн.: Темченко А. І. Традиційні мантичні практики : архаїка знакової системи. Черкаси : ІнтралігаТОР, 2015. 112 с.</p> <p>Csikos R., Garcia E., Worley R. Book Reviews. <i>Journal of Criminal Justice Education</i>. 2010. Vol. 21, No. 1. P. 93–99. Review of the book: Beck E., Britto S., Andrews A. In the shadow of death: Restorative justice and death row families. Oxford, NY: Oxford University Press, 2007. 336 p.</p>
ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ	
Приклади	<p>Влада очима історії: фотовиставка. URL : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>Ганзенко О.О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 20–27. URL : http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>Карнаух Б. П. Тлумачення договору: короткий нарис із наднаціональної і транснаціональної точок зору. <i>Проблеми законності</i>. 2016. Вип. 135. С. 39–51. DOI : http://dx.doi.org/10.21564/2414-990x.135.83852.</p>

	<p>Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>. 2017. № 5. С. 115–118. URL : http://lsej.org.ua/5_2017/32.pdf.</p> <p>Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років ХХ століття : період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i>. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI : https://doi.org/10.15407/scin12.06.006.</p> <p>Colletta L. Political satire and postmodern irony in the age of Stephen Colbert and Jon Stewart. <i>Journal of Popular Culture</i>. 2009. Vol. 42, No. 5. P. 856–874. DOI: 10.1111/j.1540-5931.2009.00711.x.</p> <p>Feminism. <i>Encyclopædia Britannica online</i>. URL: http://www.britannica.com/EBchecked/topic/724633/feminism.</p> <p>Trammell A. Magic: The gathering in material and virtual space: An ethnographic approach toward understanding players who dislike online play. <i>Meaningful Play 2010</i>: October 21–23, 2010, East Lansing, MI. URL: http://meaningfulplay.msu.edu/proceedings2010/mp2010_paper_42.pdf (Last accessed: 17.03.2017).</p>
ЗАКОНОДАВЧІ ТА НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ	
Приклади	<p>Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530–543.</p> <p>Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. <i>Баланс-бюджет</i>. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.</p> <p>Конституція України : станом на 1 верес. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків : Право, 2016. 82 с.</p> <p>Національна доктрина розвитку освіти : затв. Указом Президента України від 17.04.2002 р. № 347. <i>Освіта</i>. 2002. 24 квіт. (№ 14). С. 2–4.</p> <p>Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2011. № 48-49. Ст. 536.</p> <p>Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 20. С. 136–141.</p> <p>Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.</p> <p>Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення : 28.09.2017. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2017).</p>

Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. *Урядовий кур'єр*. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10.

Про порядок класифікації надзвичайних ситуацій : постанова Каб. Міністрів України від 15.06.1998 р. № 1099. *Офіційний вісник України*. 1998. № 28. Ст. 1062.

Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. Дата оновлення : 12.03.2017. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page> (дата звернення: 17.03.2017).

Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VII. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1678-18> (дата звернення: 17.03.2017).

Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році : від 15.09.2016 р. № 5132. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60035 (дата звернення: 17.03.2017).

Case of Benham v. The United Kingdom (Application no. 19380/92): Judgment European Court of Human Rights, 10 June 1996. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57990> (Last accessed: 17.03.2017).

Декларація академічної доброчесності здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, _____, студент _____ курсу,
_____ форми здобуття освіти, І Н Н І З Н У , спеціальності
_____ освітньої програми _____,
адреса електронної пошти _____,
- підтверджую, що написана мною курсова робота на тему: _____

відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;
- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

_____
(підпис)

_____
(ПІП студента)

_____
(підпис)

_____
(ПІП керівника)